פט: אמר רבי עקיבא פרק תשיעי שבת

תבלין שנים ושלשה שמות והן מין אחד. פירש רש"י כמו פלפל ארוך פלפל לבן פלפל שחור ולפי' הא דקתני בסיפא ר"ש אומר ג' שמות ממין אחד או שני מינין משם אחד אין מצטרפין משכחת לה שני מינין משם אחד כעין שמלינו לקמן (דף 5.) תרי גווני אהלא אבל תימה וכי בשביל שיש להם שם אחד יש להן להצטרף יותר מה מועיל השם לגרום הלילוף כיון שהם שני מינין ואין טעמם בשוה ומפרש ר"ת דג' עניני איסור כגון של ערלה או של כלאי הכרם ושל תשיר ושל עיר הנדחת קרי ג' שמות [6]כדאמרינן שלא השם המציאו לידי מכות מציאו לידי תשלומים ובפרק המקבל (ב"מ קיח.) עובר בכל השמות הללו וכן משמע בהדיא בירושלמי בריש פ"ב דמסכת ערלה דקתני התרומה ותרומת מעשר ותרומ' (6) של דמאי והחלה והבכורים עולין באחד ומאה ומצטרפין זה עם זה וקאמר עלה בגמרא לרבי שמעון נצרכה אע"ג דאמר ר"ש אין שני שמות מצטרפין הכא מודה שכולם שם תרומה (7):

אסורין ומצטרפין. לכאורה נראה מדתני אסורים ומצא מו מצטרפין דאסורין היינו לאסור את הקדרה ומצטרפין למלקות ואף על גב דלענין חיוב חטאת אמרי' בפ' כלל גדול (לעיל עח.) דחלב (8) ופיגול ונותר אין מצטרפין למלקות מצטרפין ובפרק בתרא דע"ז (דף סו.) דפליגי תנאי ורבא דאמר סבר בתר טעמא אזלינן וקאמר תנאי מנא אמינא לה דתנן תבלין ג' וג' שמות כו' אע"פ דבתר טעמא אזלינן כולהו חד טעמא איכא אע"פ בתר שמא אזלינן הא שמא לחוד והא שמא לחוד ורבא אמר הא מני ר"מ היא דאמר כל איסורין שבתורה מצטרפין זה עם זה שנאמר לא תאכל כל תועבה כל שתיענבתי לך הרי הוא בכל תאכל משמע דלתנאי אחיא אפי' אליבא דרבנן דר"מ אע"ג דע"כ פליגי עליה לכל הפחות לענין מלקות סבר תנאי דלא פליגי אלא בג' מינין אבל בג' איסורין ומין אחד לא והא דאמר ריש לקיש בפרק התערובות (זבחים עח.) הפיגול והנותר והטמא שבאלו זה בזה ואכלן פטור אי אפשר שלא ירבה מין על חבירו ויבטלנו ומלקות איירי דבטמא לא שייך ביה חטאת ועוד מדקאמר התם ס"מ התרומת ספק לא שמה התרומה ומדמבטלין זה את זה היה משמע דשני איסורין לרבנן דר"מ אין מצטרפין ל"ל דאע"פ שמבטלין זה את זה כשבאלו מצטרפין הן למלקות וכן מוכח במעילה בפרק קדשי מזבח (דף יח:) דתנן הפיגול והנותר והטמא (9) אין מצטרפין וקאמר בגמרא לא שנו אלא לטומאת ידים אבל לאכילה מצטרפין והא דאיצטריך (10) לאתויי קרא דלאכילה מצטרפין מלא יאכל כי קדש הם כל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו פירוש מדאמרו בלאו אחד מצטרפין לא איצטריך אלא לר"ש דאמר כ' שמות אין מצטרפין ובקודש מודה משום קרא דרבי אליעזר אבל לרבנן אפילו בעלמא מצטרפין והא דתנן בפ' קדשי מזבח (מעילה נח.) הערלה וכלאי הכרם מצטרפין אחיא שפיר כרבנן אליבא דאחיי ומיהו לפי זה מצטרפין דריסא לא הוי פירוסא כמו אין מצטרפין (11) דרבי שמעון דלרבי שמעון הוי פירוסא דרבי שמעון דלאיסור דאי אית ליה כל שהוא למכות הא אית ליה כל שהוא למכות ור"ת מפרש דאסורי' ומצטרפין הכל מיירי להצטרף לאסור את הקדירה ולא למלקות א"נ אסורין בגמיעת טעם אם נפלו בקדירה ומצטרפין לאסור בתערובת יבש בלא גמיעת טעם והשתא הוי מצטרפין (1) כמו אין מצטרפין דסיפא דרבי שמעון: [ע' תוס' ע"ז סח: ד"ה ר"ש. ותוס' מעילה יח. ד"ה תנין:]

הואיל

שפרו ורבו עליה ישראל מדבר סיני שירדה שנאה לעבו"ם עליו ומה שמו חורב שמו ופליגא דר' אבהו דא"ר אבהו הר סיני שמו ולמה נקרא הר חורב שירדה חורבה לעבו"ם עליו: מנין שקושרין לשון של זהורית וכו': כשנים כשני מיבעי ליה א"ר יצחק אמר להם הקב"ה לישראל אם יהיו חטאיכם כשנים הללו שסדורות ובאות משששת ימי בראשית ועד עכשיו כשלג ילבינו: דרש רבא מאי דכתיב [1]לכו נא ונוכחה יאמר ה' לכו נא בואו נא מיבעי ליה יאמר ה' אמר ה' מיבעי ליה לעתיד לבא יאמר להם הקב"ה לישראל לכו נא אצל אבותיכם ויוכיחו אתכם ויאמרו לפניו רבש"ע אצל מי נלך אצל אברהם שאמרת לו [2]ידוע תדע ולא בקש רחמים עלינו אצל יצחק שבירך את עשו [3]והיה כאשר תריד ולא בקש רחמים עלינו אצל יעקב שאמרת לו [4]אנכי ארד עמך מצרימה ולא בקש רחמים עלינו אצל מי נלך עכשיו יאמר ה' אמר להן הקב"ה הואיל ותליתם עצמכם בי אם יהיו חטאיכם כשנים כשלג ילבינו: א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן מ"ד [5]כי אתה אבינו כי אברהם לא ידענו וישראל לא יכירנו אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה לאברהם בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך אמר אימר ליה ליעקב דהוה ליה צער גידול בנים אפשר דבעי רחמי עלייהו אמר ליה בניך חטאו אמר לפניו רבש"ע ימחו על קדושת שמך אמר לא בסבי טעמא ולא בדרדקי עצה אמר לו ליצחק בניך חטאו לי אמר לפניו רבש"ע בני ולא בניך בשעה שהקדימו לפניך נעשה לנשמע קראת להם [6]בני בכורי עכשיו בני ולא בניך ועוד כמה חטאו כמה שנותיו של אדם שבעים שנה דל עשרין דלא ענשת עלייהו פשו להו חמשין דל כ"ה דלילותא פשו להו כ"ה דל תרתי סרי ופלגא דצלויי ומיכל ודבית הכסא פשו להו תרתי סרי ופלגא אם אתה סובל את כולם מוטב ואם לאו פלגא עלי ופלגא עליך ואת"ל כולם עלי הא קריבית נפשי קמך פתחו ואמרו (כי) אתה אבינו אמר להם יצחק עד שאתם מקלסין לי קלסו להקב"ה ומחוי להו יצחק הקב"ה בעינייהו מיד נשאו עיניהם למרום ואומרים [5]אתה ה' אבינו גואלנו מעולם שמך א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן ראוי היה יעקב אבינו לירד למצרים בשלשלאות של ברזל אלא שזכותו גרמה לו דכתיב [7]בחבלי אדם אמשכם בעבותות אהבה ואהיה להם כמרימי עול על לחיהם ואט אליו אוכיל: **מתני'** [8]א המוציא עצים כדי לבשל ביצה קלה [9]תבלין כדי לתבל ביצה קלה ומצטרפין זה עם זה [10]ג' קליפי אגוזין קליפי רמונים איסטים ופואה כדי לצבוע בהן בגד קטן פי סבכה מי רגלים נתר וברית [11]קמוליא ואשלג כדי לכבס בגד קטן פי סבכה רבי יהודה אומר כדי להעביר את הכתם: **גמ'** תנינא חדא זימנא [7]קנה כדי לעשות קולמוס אם היה עב או מרוסס כדי לבשל ביצה קלה שבביצים טרופה ונתונה באילפס מהו דתימא התם הוא דלא חזי למידי אבל עצים דחזו לכבא דאקלידא אפילו כל שהוא קמ"ל: תבלין כדי לתבל ביצה קלה: ורמינהו [12]תבלין שנים וג' שמות ממין אחד או משלשה מינין (ושם אחד) אסורין ומצטרפין זה עם זה ואמר חזקיה במיני

שפרו ורבו. דכל אחד מתעברה אשמעה זכר מצלות שוכו לכם לאלהיכם (1) [8]ולא ידענא היכא למיחש: **כשני מיבעי ליה.** דומיא דכשלג [ישעי' א] דלא כתיב כשלגים: **אחרי עמך אעלך גם עלה.** כאן רמז ד' גליות. גם ריבויא הוא: **יאמר ה'.** אתה אמור התוכחה וכך אנו תולין: **ימחו.** הואיל שחטאו ויתקדש שמך בעולם כשתעשה דין בעובדין על דבריך: **קראם לתן בני בכורי ישראל.** שהיה גלוי לפניך שהן עתידין לומר לפניך בסיני נעשה ונשמע לקבל עולך מאהבה כבניה: **דל עשרין דלא ענשת לו.** שכן מצינו בדור המדבר שלא ענש הקב"ה אלא מכ' שנה ומעלה דכתיב (במדבר יד) במדבר הזה יפלו פגריכם וגו' מבן כ' שנה ומעלה אשר הלינותם עלי: **כי אמר אחינו.** כנגד יצחק אמרו והוא אמר להם הרחו כנגד הקב"ה שהוא אביכם: **כשלגלאות של כרזל.** כדרך כל הגוליס שהרי ע"פ גזרת גלות ירד לשם: **בחבלי אדם.** כשביל חיבת האדם משכחים למלרים בחבלים ולא בשלשלאות: **כמרימי עול על לחייהם.** כאדם הסובל ומסייע לבהמתו להריס עולה [13]מעל לואריה כלוחיון ובמקלות: **ואט אליו אוכיל.** הטיתי לכם כח להכיל את עבודת הפרך: **מתני' כיצה קלה.** כבר מפורש [8]

זה בית תרגולת שהיא קלה לבשל ולא בשיעור כל ביצה שיעורו אלא כגרוגרת מביצה קלה: **ומצטרפין.** כל מיני תבלין זה עם זה: **קליפי אגוזים.** הגלילה ע"ג הקליפה בעודן לחין: **איסטים.** [9]קרו"ג: **פואה.** [10]ווירנל"א: **פי סבכה.** בראש הסבכה שעשאה בקליעה וותן מעט בגד: **נתר.** מין אדמה שקורין ניטר"א: **קמוליא ואשלג.** בגמרא מפרש לה: **אם הכתם.** של דם נדה. שאלו הסמנין מעבירין על הכתם של דם נדה בנגד לטהרו: **גמ' הכתם.** הוא דקולמוס מרוסס לא חזי למידי אלא להסקה: **כבא דאקלידא.** שן של מפתח: **ורמינהו.** אמתני' דקתני תבלין מצטרפין שני מינין לכשיעור: **כ' וג' שמות.** פלפל לבן שמור ואחרון או אפילו מן ג' מינין והם (שם אחד) של איסור אסור אם תיבלו בהן את הקדרה: **ומצטרפין.** לתבלה אם אין בכל אחד כדי לתבל ולצטרפו ותיבלו: **ואמר חזקיה.** הא דקתני מצטרפין:

במיני

מסורת הש"ס

(1) פי' כיצה לבו. (2) לעיל עט., (3) פי' עשב שרוחלין בו לחולין הוחמת (ועי' פ"ל קמוניא ויש"ר שבהדרין מנו: ועדה פב.), (4) לעיל פ:, (5) ע"ז סו. ערלה פ"ב מ"ו, (6) (דברים כז), (7) (ל"ל עכ), (8) (לעיל פ:), (9) לנס כמו תכלת, (10) עשב שלוטעים בו חדוס, (11) (ועי' תוס' ע"ז סו. ד"ה תבלין וכו' ויסס מין ג'.)

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תבלין וכו' ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי וחבלה: (ב) ר"ה אסורין וכו' דחלב ודם ופיגול: (ג) בא"ד דתנן הפיגול והנותר אין מצטרפין לכ"ל ותיבת והנטמא נמחק: (ד) בא"ד והא דאיצטריך ר' אליעזר לאתויי קרא: (ה) בא"ד ומיהו לפי זה וכו' כמו אין מצטרפין דסיפא דר"ש: (ו) בא"ד והשתא הוי מצטרפין דרישא כמו אין מצטרפין:

גליון הש"ס

רש"י בר"ה שפרו וכבו לא ידענא. עי' גרסת הה ע"ב כרש"י ד"ה מתן שמעת ליה: תוס' ר"ה תבלין וכו' כראמר' שלא השם הבבאי לחיי מבית. מסת לף ל ע"ש:

לעוי רש"י

קרו"ב. כיכים. ורנצ"א. פואה (עשב, שמשורשו מסיקים עצב אדום). ניטר"א. נתר (אשלגן חונקני).

מוסף רש"י

קליפי אגוזין. קליפה שפל קליפי אלגה (לעי' עט.). סבכה. ריפדא (שם). פי סבכה. קופ"א מיתנין כגד לאתלעיתה (שם). מרוסס. שדוק סדקין הרבה כמו (עמוס ו) והכה הבית הגדול לרסיסים (לעי' ס:). שנים וג' שמות ממין אחד. יהן מין אחד, כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך (ב"ר פי'). או משלשה מינים. וג' שמות יש לבן (שם). אסורין ומצטרפין. אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ולצטרפו ותיבלו יהן של איסור. מצטרפין לאוכרה (שם). ראמר חזקיה. הכא דקאמר מצטרפין אע"ג דתלבא מיני מינו ובשמא נמי לא אחי (שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com